

Vår gemensamma vänelevskultur!

Att få vara vänelev för en ny liten som först påbörjar sin skolgång är ett betydelsefullt uppdrag som stärker känslan om gemenskap och ansvar. Att ha en vänelev ger en yngre elev trygghet och motiverar dem att vara en aktiv del av skolan och skolverksamheten redan från början.

Vi hoppas materialet gör det lättare för skolor att organisera och erbjuda en lekfull och aktiv vänelevsverksamhet. Gemensam lek är ett naturligt sätt att lära sig känna varandra och skapa glada gemensamma minnen.

Hur skall materialet användas?

Materialet är ett skolningsmaterial för vänelever. Grundläggande tanken är att väneleverna får själv planera hur de vill lära ut och leka lekarna med de mindre eleverna efter att de först bekantat sig med och lekt lekarna sinsemellan. Materialet består av 8 korta videofilmer, en videofilm per lek, samt en "lägre", fått 20 min lång videofilm med alla lekarna efter varandra. Lekinstruktionerna erbjuds också i skriftlig form.

Det är viktigt att väneleverna bekantar sig med lekarna och leker dem sinsemellan innan de lär ut och leker dem med de mindre eleverna! Alla användningsidéer som presenteras till följande handlar om olika sätt för väneleverna att lära sig lekarna, inte om hur väneleverna leker med de mindre eleverna.

Det lönar sig att printa ut materialet dubbelsidigt så, att väneleverna har två A4-blad med lekar och en med alla QR koder och detta korta info-brev.

Idéer för användningen av materialet:

1. En dubbeltimme (ca. 90 min): Väneleverna samlas i ett gemensamt utrymme för att se videofilmen med alla lekarna. Efter filmen leker väneleverna lekarna sinsemellan som en grupp. Ifall videofilmen går att visas upp i gy-salen kan man naturligtvis ta videofilmerna och lekarna en i taget.
2. Två lektioner (2 x 45 min): Under den första lektionen ser väneleverna tillsammans videofilmen med all lekarna. Efter filmen delas eleverna in i 8 smågrupper. Var grupp får en lek som de bekantar sig med och är förberedda på att lära ut och dra laken för resten av gruppen. Följande lektionen är till för lek då alla grupper lär ut sin lek och alla lekarna leks tillsammans.
3. Under rasterna (6–8 x 15–30 min): Första gången ser alla den lägre videofilmen tillsammans. För de följande gångerna får väneleverna som uppgift att bekanta sig med en av lekarna, som de sedan leker tillsammans. En eller två lekar per rast beroende på hur ni bestämmer.

Materialet och mer information om projektet på vår nätsida www.perinneleikit.fi/koulukummit-vanelever/

Vi Tackar!

Projektet sponsorerades och möjliggjordes av **Lotta Svärd Stiftelsen** och stiftelsens stipendium år 2023. Vi tackar **Svenska skolan i Hyvinge** och framför allt eleverna och personal som var med.

VÅR VÄNELEVSKULTUR - SPELLISTA

SKANNA QR KODEN FÖR ATT SE
VIDEOINSTRUKTIONERNA FÖR DE OLIKA
LEKARNA.

1. ALLA LEKARNA

2. FORMULATÄVLING

3. DEN TYSTA

4. BRO BRO BREJA I RING

5. BRO BRO BREJA PARVIS

6. FEST PÅ SLOTTET PRESIDENTEN

7. PRESIDENTEN OCH EN KUNGLIG

8. U-BÅTEN

9. VÄNELEVSSKYDD

Formulatävling

Deltagarna står i ring och bildar två lag. Varannan deltagare tillhör lag **ett** och varannan lag **två**. Lagen får var sin Formula bil (ärtpåse, boll, leksaksbil, näsduk ...). Det är viktigt att bilarna är lika, men går lätt att skilja från varandra, t.ex. är olika färg. Då en bil kör förbi den andra, har laget som kört förbi vunnit och hela laget ropar "JES!". Tävlingen börjar genom att alla räknar tillsammans **3-2-1-KÖR!** Se till att bilarna startar från motsatta sidor om cirkeln och att de kör åt samma håll.

Variera leken genom att köra runt så att deltagarna sitter, är på alla fyra som om de skulle krypa eller ligger på rygg.

Den tysta

Deltagarna står i ring med ryggen vänd mot mitten med slutna ögon. Lekledaren står i mitten och väljer en av deltagarna som *tyst* genom att placera sin hand på den utvaldas huvud. Den *tysta* öppnar sina ögon och säger inget under hela leken. De som inte är *tysta* håller sina ögon slutna.

Efter att *den tysta* blivit vald ställer lekledaren sig i mitten och säger *Shyy!* Då tar den *tysta* två och de andra fyra steg framåt. Den *tysta* står på sin plats utan att säga något med öppna ögon medan de andra går omkring i utrymmet med slutna ögon och försöker hitta den *tysta*. Då två deltagare med slutna ögon hittar varandra tar de varandra om händerna och säger *Shyy!* Eftersom de inte hittat *den tysta* fortsätter de att leta efter hen på var sitt håll. Då man tar i händerna på en annan och säger *Shyy!* men den andra är *tyst*, vet man att man hittat *den tysta*. Då förvandlas man också till en *tyst*, vilket betyder att man får öppna sina ögon och bli kvar där man står för att bli hittad och förvandla andra till *tysta*. Leken slutar då alla står som *tysta* tillsammans. Den ursprungliga *tysta* är lekledaren för följande rundan.

Ni kan variera leken genom att byta ut lätet "Shyy" mot t.ex. "poinks" eller så, att man säger sitt egen namn.

Bro bro breija – i ring

Deltagarna bildar en cirkel där de håller varandra om händerna. Två börjar som en bro och står mitt emot varandra med uppsträckta armar. En av dem är utanför och andra innanför cirkeln.

Alla sjunger: *Bro bro breja, klockan ringer elva, kejsaren står vid sitt höga slott. Så vitt som snö, så svart som mull. Den som kommer allra sist, hamnar in i grytan.*

Deltagarna går runt i ring under bron tills sången slutar. Då tar bron ner sina armar och fångar på så sätt en av deltagarna. Hen som blivit fångad får två alternativ varav ena sida av bron representerar det ena och den andra sidan det andra alternativet. I detta exempel har vi en "djurbro" där alternativen är djur (ni kan också ha en fruktbro där alternativen är frukter eller färgbro osv.). Efter att deltagaren svarat, blir hen som bro i stället för den som representerar svaret. Den nya delen av bron får nu välja ett nytt djur/alternativ inom samma kategori ifall hen vill.

Bro bro breja – parvis

Två deltagare väljs till bro och de bestämmer vem som representerar "vad" (t ex. "hallon"/ "blåbär") utan att de övriga deltagarna hör.

Broparet bildar en bro och alla sjunger: *"Bro bro breja, klockan ringer elva, kejsaren står vid sitt höga slott. Så vitt som snö, så svart som mull. Den som kommer allra sist, hamnar in i grytan".*

Deltagarna går parvis under bron. Efter att paret gått under, släpper de taget om varandras händer och går runt på var sin sida om bron till ändan av kön där de tar varandras händer igen och går under bron på nytt. Då sången slutar fångas ett par.

Båda delarna av bron tar den person som står närmast, vänder om sig så att portparen står med ryggen mot varandra och de som blivit fångade inte hör vad den andra svarar [resten står med händerna för öronen]. De infångade hänvisas att stå bredvid (inte bakom) den som representerar vad hen valt. Då leken framskrider bildas det alltså en gång efter bron. Bron lyfter sina armar, deltagarna som haft händerna för öronen tar sitt par i hand och alla sjunger. Leken fortsätter tills alla står vid någondera av sidan om bron. Det har bildats en gång, alltså två rader som står rader mitt emot varandra. När alla har blivit infångade räknar broparet sina medlemmar och vinnarlaget får en applåd.

Fest på slottet - presidenten

En av deltagarna väljs som president. Resten ställer sig i kö framför presidenten. Presidenten väljer en färg, men berättar inte vilken (i detta exempel har presidenten valt färgen lila). Alla får gå fram till presidenten och skaka hand med hen efter varandra på sin egen tur. Presidenten önskar alla dem som har lila i sin klädsel välkomna på fetsen. De som inte har något lila får gå åt sidan. Efter att alla har skakat hand med presidenten, vänder sig presidenten mot sina gäster och låter dem gissa färgen (en gemensam gissning). Ifall de gissar fel, vänder sig presidenten mot dem som inte kom in och ger dem ordet (en gemensam gissning).

En ny president utses från det laget som gissar rätt. Använd gärna ramsan: *Hej hoj assistent, ingen visste vad som hänt. Emot tas inga argument, här har vi en **president**.*

- Allt som deltagaren är klädd i räknas. D.v.s. nagellack, hårband, smycken, klocka osv. Färgen på hår, hy och ögon räknas inte.
- I oklara situationer bestämmer presidenten. Till exempel skillnaden mellan turkos/ ljusblå kan vara oklar.

Fest på slottet – presidenten och en kunglig

Ifall ni är många som leker, lönar det sig att ha två fester. En hos presidenten och den andra hos den kungliga. Båda väljer en färg och deltagarna bildar två köer, varav en köar till presidenten och den andra till kungen. Ifall man inte kommer in på den första festen, försöker man komma in på den andra. Om man inte kommer in på någondera, stannar man mellan festerna. Efter att alla kommit in på en fest eller försökt komma in på båda gissas kungens och sedan presidentens färg.

Ifall gästerna gissar fel, får de som inte blivit intagna gissa. Med andra ord, de som inte fått komma på fest får försöka gissa både presidentens och den kungligas färg ifall gästerna gissar fel. Ifall alla kommit in och ingen blivit utanför, får gästerna från de två festerna gissa växelvis.

Den följande presidenten väljs från gruppen som gissat rätt med ramsan: *Hej hoj assistent, ingen visste vad som hänt. Emot tas inga argument, här har vi en **president**.*

Den följande kungliga väljs från gruppen som gissat rätt med ramsan: *Sadlad häst, ärad gäst, vem ska ha en **kunglig fest?***

U-båten

Bilda grupper på tre (eller fyra). Stå efter varandra i en kort kö och placera händerna ovanpå axlarna på hen som står framför dig. Hen som står sist är kapten och håller ögonen öppna medan de två andra är u-båten och sluter sina ögon. Kaptenen styr, hen som är i mitten förmedlar och nosen på u-båten går framåt, vänder, stannar och blir till torped enligt hur kaptenen styr.

- Två klappar på axlarna = framåt
- En klapp på axlarna = stop
- Klapp på högra/vänstra axeln = vänd åt det hållet
- Handen på mitten av huvudet = torped
- ➔ nosen på u-båten öppnar sina ögon, springer en liten runda och ställer sig sist i kö som ny kapten.

Vänelevsskydd

De yngre eleverna är fasttagare som alla springer undan för. Då en yngre elev nappas, blir den fasttagna fasttagare och den tidigare fasttagaren springer undan. Då en vänelev nappas, tar hen sin position som ett vänelevsskydd, t.ex. kängurun i påsen. De yngre eleverna kan ställa sig i skyddet för att vila och rädda väneleven. Efter 5 sekunder säger båda tack och springer i väg.

I ett nötskal:

- Då en vänelev blir fångad ställer hen sig som ett skydd.
- De yngre eleverna befriar vänelever genom att ställa sig i skyddet.
- De yngre eleverna är fasttagare. Då en yngre elev blir fångad, fortsätter hen som ny fasttagare.

Exempel på skydd: kängurun i påsen, paraply, staty, stöpsel, hitta på en egen